

رهبر انقلاب اسلامی در سی‌وسومین سالگرد رحلت امام خمینی‏ به تشریح اصول ومحورهای مکتب امام‏ پرداختند و بر مردم‌سالاری دینی به‌عنوان یکی از وجوه عظمت انقلاب اسلامی اشاره کردند و آن را وجه تمایز انقلاب اسلامی با مکاتب دیگر دانستند: «جمهوری» مال اسلام است، «جمهوری» وام‌گرفته از غرب نیست، مربوط به خود اسلام است. اینکه امام روی رأی مردم این‌همه تأکید می‌کند، این ناشی است از معرفتی که به مسئله اسلام داشت. ۱۴/۴/۱۴۱۶ پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در گفت‌وگو با جیت‌الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند، عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی قم، به بررسی جایگاه مردم‌سالاری دینی در مکتب امام پرداخته است.

▫ **رهبر معظم انقلاب در سخنرانی ۱۴ خردادماه امسال، با تشریح ابعاد حرکت امام در دوران ایجاد جمهوری اسلامی، تأکید کردند که امام اصرار داشت، طرح جمهوری اسلامی، ذیل آنچه در غرب به آن می‌گویند «جمهوری» یا «مردم‌سالاری» قرار نگیرد؛ موضوعی که سال گذشته در سخنرانی به‌همین مناسبت از سوی رهبر انقلاب مورد اشاره قرار گرفته بود.**
نسبت جمهوریّت و اسلامیت در مکتب امام چگونه تعریف می‌شود و چه عواملی ممکن است، این الگو را آسیب‌پذیر کند.

● مسئله و پیوند جمهوریت و اسلامیت، یکی از ابداعات امام خمینی‏ بود که در فصل نوبتی نه فقط برای ایران اسلامی؛ بلکه برای دنیای اسلام در تجربه یک الگوی سیاسی متفاوت با آنچه در گذشته تجربه شده بود و در کلاس‌های علوم سیاسی تدریس و تدرّس می‌شد، محسوب می‌شود. به‌همین خاطر، شناختن این پدیده مبارک و شناختن آفت‌هایی که ممکن است بر سر راه باشد، طبیعتاً از وظایف و مسئولیت ما در استمرار حرکت امام راحل عظیم‌الشان است.

تفکیک جمهوریت و اسلامیت و بررسی مجزای این دو، خود، یکی از عوامل نشناختن این پدیده و مواجه نشدن صحیح با این موضوع مهم است. به نظر می‌آید جمهوریت بدون اسلامیت و اسلامیت بدون جمهوریت، تحقق پیدا نمی‌کند. لزوماً عواملی که به ملیت و جمهوریت، جمهوریت و اسلامیت لطمه می‌زند، عوامل مستقل و مجزایی که معطوف به اسلامیت و جمهوریت باشد، نیست. به‌گمان خفیر، این چند عاملی که درباره آن توضیح خواهم داد، مهم‌تر است:

عامل اول، کج‌فهمی یا فهم ناقص از اسلام است؛ یعنی اسلام را بدون سیاست و نیازمند به غیر نظام سیاسی در نظر گرفتن؛ بنابراین، هر کدام از این دو که باشد –چه اسلام متحجر، چه اسلام التقاطی– هر دو روی یک سکه هستند و از اینکه اسلامیت و جمهوریت با همدیگر پیوند بخورند، مانع می‌شوند.

عامل دوم، غرب‌زدگی و تفکر دگراندیشی است که روشن‌فکران وابسته به‌ویژه از بعد از قاجار در ایران اسلامی به آن دامن زدند؛ کسانی که اعتقاد به اسلام ندارند یا اعتقاد به اسلام دارند؛ ولی ظرفیت تبیین نظام سیاسی متفاوتی را در آموزه‌های اسلامی نمی‌بینند. شاخص این غرب‌زدگی هم این است که صرفاً رأی اکثریت را ملاک مشروعیت قلمداد می‌کنند. هرچند نظام موسوم به دموکراسی هم، در عمل به چنین قاعده‌ای که از نظر علمی بنا گذاشته، پایبند نیست؛ اما غرب‌زدگان این شعار بدون پشتوانه دنیای غرب را بر سر دنیای اسلام می‌کوبند و چنین مطالبه‌ای را مطرح می‌کنند که رأی اکثریت ملاک است؛ فارغ از اینکه این اکثریت بر چه اساس و جهتی فکر می‌کنند و چه هدفی را دنبال می‌کنند. در عین اینکه در مردم‌سالاری دینی، برای رأی مردم باید اعتبار واقعی قائل باشیم؛ اما به‌هیچ‌وجه نباید رأی مردم را جدای از محتوا و ماهیت رأی مورد تأیید یا تصویب قرار بدهیم؛ چراکه جدا کردن جهت و هویت رأی از خود رأی، یکی از شاخص‌های غرب‌زدگی

جمهوریت و اسلامیت

دو بعد جدایی‌ناپذیر

مکتب امام ^{علیه‌السلام}

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند

عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی قم

آیت‌الله

گروگشایی جمهوریت و اسلامیت به این برمی‌گردد که ما بتوانیم، دوگانگی مفهوم بین اسلامیت و جمهوریت را از ذهن خودمان پاک کنیم.

این دوگانگی در ذهن عده‌ای مشکل ایجاد می‌کند؛ چراکه نمی‌توانند اسلامیت و جمهوریت را با هم جمع کنند. وقتی می‌گوییم اسلام، یعنی دستوراتی که از بالا به پایین

دیکته شده و مردم باید از آن تبعیت کنند و هیچ نقشی در هیچ سطحی ندارند. باید خواست مردم از هر جایی که نشئت گرفته، ملاک عمل و تصمیم‌گیری باشد.

این دوگانگی در ذهن عده‌ای باعث چنین تعارض مفهومی و عملی شده و برای همین آن‌ها نتوانستند، با مفهوم مردم‌سالاری دینی کنار بیایند.

لکم علی حق؛ فاما حککم علی فالنصیحه لکم و توفیر فینکم علیکم و تعلیمکم کیلاً نجهلوا و تأدیبکم کیماً تعلموا؛ حقی که شما بر من دارید، این است که مصلحت شما را رعایت کنم، بیت‌المال را انبوه کنم (کنایه از اینکه باید افزایش ثروت در جامعه را مدیریت کنم)، به شما علم آموزش دهم و شما را ادب بیاموزم تا دانش پیدا کنید. این حقی است که شما بر من دارید. امام در اینجا به‌وضوح از حقی که مردم در قبال حاکمیت دارند و وظیفه‌ای که حاکمیت در قبال مردم دارد، صحبت می‌کند؛ اما در نقطه مقابل می‌فرماید: «و اما حقی علیکم فالوفاء بالبیعة والنصیحه فی الشهد والمغیب والإجابة حین أدعوکم والطاعة حین أمرکم؛ اما حق من بر شما چیست؟ در بیعتی که با من دارید، وفادار داشته باشید، در حضور و غیاب من خیرخواه من باشید، وقتی شما را دعوت می‌کنم، به من پاسخ دهید و وقتی شما را فرمان می‌دهم، فرمایز باشید. حضرت در اینجا هم ملاک جمهوریت و هم ملاک اسلامیت را بیان فرموده‌اند؛ لذا، جامعه و نخبگانی که حق والی را بر مردم نشناسند و پاس ندارند، طبیعی است که هم به جمهوریت و هم به اسلامیت خدشه وارد کنند.

عامل چهارم، فساد و بی‌عدالتی است. آنچه هم به جمهوریت و هم اسلامیت لطمه می‌زند، گسترش فساد و بی‌عدالتی است؛ چون اسلام دعوت به عدالت کرده و اولیای دین را مأمور به اقامه عدل در جامعه کرده است. بی‌عدالتی، هم باعث تضییع حق مردم، هم فاصله گرفتن مردم از حکومت و هم طمع دشمن در تجاوز و دخالت و فشار بر مردم می‌شود.

عامل پنجم، ناامید کردن و بی‌تفاوت کردن مردم است. ناامید کردن مردم باعث تضعیف ظرفیت باعث می‌شود تضعیف شکوفایی توانمندی مردم در تعیین سرنوشت خود و پیشرفت کشور می‌شود. وقتی آزادی عمل و حضور و مشارکت مردم تضعیف شود، هم به مردم و هم به اسلامیت لطمه وارد می‌کند.

عامل ششم، ترک فعل و فرصت‌سوزی دولت‌مردان و مسئولان جامعه است. این فرصت‌سوزی باعث می‌شود که پیشرفت کشور با کندی مواجه شود و ناکارآمدی پدید آید و مردم سرخورده شوند و اسلام نتواند، به‌عنوان الگوی موفق در اداره جامعه خود را عرضه کند.

عامل هفتم، عدم پویایی فهم از دین است که به جمهوریت و اسلامیت لطمه می‌زند. پاسداشت اسلامیت به این است که بتوانیم، از منبع جوشان کتاب الهی و سنت معصومین معرفت‌های فائده‌مند دارای حجت؛ با انو نوبه‌نوی یا استنباط کنیم تا فهم ما بر این دریای معارفی که اهل بیت به ما یاد دادند، افزایش پیدا کند و اقبال این بتوانیم، به جامعه بهتری نائل شویم. عامل هشتم هم، کم انگاشتن دستاوردهای جمهوری اسلامی است. پیوند جمهوریت و اسلامیت در جامعه ما، ظرفیت بی‌پدیل و کم‌پدیلی را پدید آورده که باعث شده مردم ما بتوانند، با رهبری امام خمینی‏ و رهبر معظم انقلاب، بر مشکلات زیادی فائق آیند و موج‌هایی را پشت سر بگذارند.

▫ **حضرت امام خمینی‏ در سخنرانی‌های قبل و بعد از انقلاب، بارها به نقش مردم و به‌خصوص مستضعفان در اداره و پیشبرد کارهای حکومت تأکید ویژه‌ای داشتند. نگاه مکتب امام به نقش و جایگاه مردم با سایر مکاتب سیاسی چه تفاوت‌هایی دارد؟**

● مستضعفین در نظام سرمایه‌داری ارزشی ندارند؛ چون مولد ثروت و قدرت نیستند. اگر هم به آن‌ها توجه می‌شود، برای این است که شورش نکنند و کلاه سر آن‌ها بگذارند و به‌شکل صوری آن‌ها را تحت مدیریت خودشان داشته باشند تا انسجام ظاهری جامعه از بین نرود؛ اما در نظام مردم‌سالاری دینی، همه قوام و اهتمام

طلبه شهید

رحمت‌الله زکی‌پور شال

شهید رحمت‌الله زکی‌پور شال در چهارمین روز از فروردین ماه سال ۱۳۴۱در روستای شال از توابع خلخال، استان اردبیل دیده به جهان گشود. نام پدر ایشان زکریا بود. او دوران کودکی‌اش را در دامان مادر و پدری مذهبی و متدین همراه با آموزش قرآن سپری نمود. در سال ۱۳۴۸ در زادگاهش روستای شال تحصیلات خود را آغاز نمود. زمان تحصیلش مصادف بود با اوایل انقلاب اسلامی که امام در پاریس بودند. او فعالیت‌های بسیاری انجام می‌داد. ازجمله پخش پوستر و عکس‌های امام و سخنرانی‌ها که در روستاها پخش می‌نمود و همین کار باعث شد که تحت تعقیب قرار گیرد و برای ادامه تحصیل به منزل اقوام در جاهای مختلف می‌رفت.این طلبه شهید، در سال ۱۳۵۳ همراه با برادر بزرگ خود در اطراف همدان به ادامه تحصیل پرداخت. وی همچنین در سال ۱۳۵۵ به شهرستان ماسال استان گیلان عزیمت نموده و در یکی از شهرهای استان گیلان چندبار تحت تعقیب قرار گرفت و ازآنجاب به شال و به اطراف روستای خود رفت تا دستگیر نشود. در سال ۱۳۵۹بعد از کسب نمودن مدرک سیکل و ورود به دبیرستان و تحصیل تا مقطع اول دبیرستان، با دو تن از دوستان خود جهت فراگیری علوم دینی، به حوزه علمیه قم رهسپار شد و تا مقطع مقدمات تحصیل نمود. فعالیت ایشان بعداز انقلاب اسلامی در روستای شال عضویت فعال در بسیج بود و اولین کسی بود که برای تشکیل انجمن اسلامی و کتابخانه عمومی نقش مهمی داشت و خود نیز مسئولش بود و همیشه و در همه حال کمک‌حال فقیران بود. وی پس از آنکه برای تحصیل به قم عزیمت نمود، مشغول روزنامه‌فروشی و وقت‌های دیگر را برای درس گذاشته بود. بسیار پرکار و پرتلاش بود. در سال ۱۳۶۰در روستای شال همراه با پدرش در باغداری و کشاورزی کمک می‌کرد که رادیو هم در دست داشت و اخبار را دنبال می‌نمود. پدرش می‌دید، ایشان رفته‌رفته بی‌حال‌تر و عصبی‌تر می‌شود؛ گویا اتفاق مهمی افتاده است. ناگهان دیدند که ایشان رادیو بر زمین گذاشته و شروع به گریه کردن می‌کند. هرچه از او می‌پرسند، چه شده است، قادر به جواب دادن نبود. پس از مدتی حالش به‌جا آمد و به پدر و برادرش گفت: دکتر بهشتی به‌همراه ۷۲تن به شهادت رسیدند. ایشان علاقه بسیار زیادی در دکتر بهشتی داشت و شیفته ایشان بود. پس از شهادت دکتر بهشتی و بارانش و با آغاز جنگ، در ضمن تعلیم علوم حوزوی به یادگیری آموزش نظامی مشغول گردید تا در صورت لزوم، راهی جبهه‌های حق علیه باطل شود. در تعطیلات تابستان در انجمن اسلامی زادگاه خود به فعالیت پرداخت و ضمن تبلیغات، با دو تن از اعضای انجمن روستای محل، عازم تهران شد و به عضویت جنگ‌های نامنظم شهید چمران درآمد. وی بعد از سپری کردن ۲۵ روز دوره نظامی در تاریخ پنجم اردیبهشت سال ۱۳۶۰برای اولین‌بار با عضویت بسیج عازم جبهه گردید. مدت حضور ایشان در جبهه به‌مدت چهار ماه و هجده روز از طرف بسیج سپاه خلخال اعلام شده است. ایشان در زمان حضورش رشادتهای بسیاری ازخود باقی گذاشت. سرانجام ایشان در تاریخ بیست وچهارم شهریورماه سال۱۳۶۰ با عضویت بسیج و مسئولیت رزمی تبلیغی، در جبهه کرخه حضور یافته و در اثر اصابت گلوله به شهادت رسید و پیکر پاک و مطهرش را در استان اردبیل و در شهر خلخال و در روستای شال در قبرستان عمومی روستا به خاک سپردند.

• **قستی از وصیت‌نامه شهید**

سلام به برادران انجمن اسلامی وحدت، برادرانی فعال در سنگر انقلاب فرهنگی، برادرانی که بسیار با آن‌ها بودم و از این بابت خاطره‌ها دارم و استفاده‌های زیادی از محضرشان بردم. شاید هنوز نقش جای پاهایمان شاهد باشند که دور هم نشسته‌ایم و یا مشغول زدن پوستر روی دیوار هستیم و یا مشغول عبادت معبود در مسجد و دعای کمیل و.... هر موقع که به دعای کمیل یا مشغول عبادت خدای عالمیان هستیم، ما را دعا کنید.

اکنون برادران انجمن اسلامی در سراسر جبهه پخش شدند؛ برای یک هدف: «الله». آیا مگر ما نیستیم و نبودیم که سال‌های سال بر سر و سینه خود می‌زدیم و می‌گفتیم: ای سیدالشهدا حسین‌جان! کاش با شما بودیم. ای کاش حسین فرمانده می‌شد و جان خود در راه خدا و برای رضای او هدیه می‌کردیم و به توفیق شهادت نایل می‌گشتیم؟ آیا این را در دعاها و زیارت‌نامه‌ها با گریه و شیون و سینه و زنجیر نگفتم؟ مگر نه اینکه اگر در کربلا حسین بودیم، همه چیزمان را برای اسلام فدا می‌کردیم و بهیاری حسین می‌شتافتیم. اگر اکنون نیز بر این عقیده هستیم، حالا ایران کربلاست. این کربلا و امروز عاشورای دیگر و نواده پاک خاندان رسول‌الله ، حسین زمان، امام خمینی. آن طرف هم صدام یزید کافر از نواده کثیف ابوسفیان و دیگر طاغوت‌های زمان.

اگر ایمانی استوار داشته باشیم، از بالاترین و برترین ملت‌ها در جهان هستیم. هر جای دنیا قدم نهید، ایران با انقلاب اسلامی خود، معزز به نظر خواهد رسید.

مادر مهربان! اگر برادران و پدر عزیز قصد جهاد داشتند، آن‌ها را تشویق کنید که تشویق کردن در این راه، برای خود تشویق‌کننده هم ثواب و اجر دارد. دشمن حيله و تزویرها کرده و نیرنگ‌ها دارد و برای شکست جمهوری اسلامی دست به فجیع‌ترین کارها می‌زند. اکنون همه قدرتها علیه این حکومت متحد شده‌اند و در اصل، علیه خدا و حاکمیت خدا. اگر با ایثار و بخشیدن عزیزترین کسان و اموال دنیوی، اسلام را یاری کنیم، خداوند نیز به ما رحمت و آمزشش هر دو جهان را عطا خواهد کرد و اگر خدای نکرده، اسلام را یاری نکنیم، امام امت را یاری نکنیم، خداوند ما را از عذاب دنیا و آتش جهنم نجات نخواهد داد.

منبع: کتاب «شهدای روحانیت شیعه در یکصد ساله اخیر»